

Povilas Brazdžiūnas

Fizikas, filosofijos mokslų daktaras, fizikos ir matematikos mokslų daktaras, profesorius. Gimė 1897-09-18 Žižmariškio kaime, Panevėžio apskrityje. Mirė 1986-02-28, palaidotas Vilniuje, Antakalnio kapinėse.

1907–1915 m. mokėsi valstybinėje Panevėžio realinėje mokykloje, kurią baigęs mokytojavo. Po Pirmojo pasaulinio karo kuriantis Nepriklausomai Lietuvos valstybei, P. Brazdžiūnas savanoriu įstojo į Lietuvos Respublikos kariuomenę. 1919 m. Kaune baigęs Lietuvos karo aviacijos mokyklą gavo leitenanto laipsnį ir pradėjo dirbti aviacijos dalinio dirbtuvėse, po metų – Kauno miesto komendantūroje, nuo 1921 m. – Lietuvos kariuomenės vyriausiojo štabo žvalgų dalinyje. Tarnaudamas Lietuvos kariuomenėje, 1920 m. įstojo į Aukštųjų kursų Matematikos ir fizikos skyrių. 1922–1925 m. mokėsi Lietuvo universiteto Matematikos ir gamtos fakultete ir jau 1926 m. buvo paskirtas Fizikos katedros jaunesniuoju, o 1928 m. – Eksperimentinės fizikos katedros vyresniuoju asistentu. 1926–1928 m. dirbo Ciuricho universiteto Fizikos institute (Šveicarija). 1930 m. Ciuricho universiteto Filosofijos fakulteto taryboje P. Brazdžiūnui suteiktas filosofijos daktaro laipsnis. 1928–1940 m. dėstė fiziką Lietuvos universitete (nuo 1930 m. – Vytauto Didžiojo universitetas), 1940–1943 m. ir 1945–1976 m. – Vilniaus universitete. Nuo 1940 m. buvo Vilniaus universiteto Fizikos katedros vedėju, profesoriumi, nuo 1944 m. – Vilniaus pedagoginio instituto direktoriumi, Fizikos ir matematikos fakulteto dekanu, Bendrosios fizikos katedros profesoriumi.

1943 m., vokiečių okupacijos metais, uždarius universitetą, priimdavo studentus savo bute. Artėjant frontui P. Brazdžiūnas trumpam pasitraukė iš Vilniaus. 1944 m. grįžęs į sostinę užsiėmė karo nusiaubtų fizikos laboratorijų ir kitų eksperimentinių padalinių atstatomaisiais ir organizaciniais darbais. 1949 m. išrinktas Lietuvos TSR mokslų akademijos nariu korespondentu, 1956 m. – tikroju nariu, 1963 m. – Lietuvos TSR mokslų akademijos prezidiumo nariu, Fizikos,

technikos ir matematikos skyriaus akademiku-sekretoriumi. 1961–1986 m. buvo žurnalo „Lietuvos fizikos rinkinys“ vyriausiasis redaktorius. 1963–1965 m. ir 1969–1986 m. – Lietuvos fizikų draugijos pirmininkas. Nuo 1976 m. iki pat mirties dirbo Fizikos institute konsultantu.

P. Brazdžiūnas yra daugelio šiuolaikinės eksperimentinės fizikos sričių (puslaidininkių fizikos, radioaktyviųjų tyrimų, radiofizikos, kvantinės elektronikos) pradininkas Lietuvoje. Jo įkurta keturių fizikų kartų puslaidininkių fizikos mokslinė mokykla iki šiol yra unikali Lietuvoje ir vertinama pasaulyje. Mokslininko kūrybinį palikimą sudaro parašyti darbai apie elektrooptinius reiškinius, puslaidininkių plonųjų sluoksnių elektrines, fotoelektrines, optines savybes, kietųjų metalų tirpalus, fizikos lietuvišką terminiją. P. Brazdžiūnas yra fizikos vadovėlių „Klaidų skaičiavimas“ (1934), „Termodinamika“ (1936), „Naujoji fizika“ (1941), „Bendroji fizika“ (4 d., 1960–1965) autorius; knygų „Fizikos praktikos darbai“ (1948, 1958, 1968, 1972), „Fizikos istorija Lietuvoje“ (1988) vienas iš autorių; „Fizikos terminų žodyno“ (1958), keturkalbio „Fizikos terminų žodyno“ (1979), „Lazerių fizikos terminų žodyno“ (1984) redaktorius ir vienas iš sudarytojų.

Už didelius nuopelnus Lietuvos mokslui akademikas ne kartą buvo apdovanotas ordinais ir medaliais, 1961 m. jam buvo skirta valstybinė premija. P. Brazdžiūnas yra vienas pirmųjų Lietuvos mokslininkų, kuriam buvo suteiktas Lietuvos nusipelnusio mokslo veikėjo garbės vardas.

Lietuvos mokslų akademijoje įsteigta Povilo Brazdžiūno vardo premija skiriama eksperimentinės fizikos mokslo srityje dirbantiems mokslininkams.

Parengė

LMA Organizacinio skyriaus
vyriausioji specialistė Valerija Paškauskienė

Naudoti šaltiniai:

LMA archyvas. Asmens byla.
Makariūnienė, E. Povilas Brazdžiūnas. Kaunas, 1990.